

Vårfrukyrkan

Besiktning av kalkmåleri 2014-07-10
Gunnar Nordanskog & Eva Ringborg



Kalkmåleriet

Några meter upp från golvet på den östra delen av norra långhusväggen finns ett stycke utsparat kalkmåleri, sannolikt från 1400-talet (bild 2). Målningarna överkalkades redan år 1613, vilket bör ha bidragit till att skydda dem vid den förödande branden 1718. År 1968 frilades detta stycke av konservator Bertil Bengtsson, och det är i samma nivå som den omgivande putsen. Denna utsparade del är sannolikt det enda som återstår.

Sten Peterson noterar vid inventeringen 2003 att kyrkan har klimatproblem och att det finns salt- eller kalkutfällningar på den bemålade ytan. Dessa utfällningar utgör inget problem för måleriets bevarande och det är inte synligt från golvnivå.



Bild 2: motivet



Bild 3, detalj av mitten av målningen, ett skepp anas i den högra delen av cirkeln



Bild 4: till höger om den huvudsakliga framställningen syns denna figur.



Bild 5: den vänstra delen av målningen upptas av en munk i helfigur.

Övriga noteringar

Putsen

Kyrkan har haft länge haft problem med stigande fukt i murarna, med saltvandring och putsläpp. Mätningar inne i murverket som gjordes i början av 2000-talet visade att murverket var helt fuktmättat. År 2007 beslutades att knacka ned bomputsen på de nedre delarna av nordmuren för att slippa det återkommande problemet med nedfallande puts. Nedknackningen gjordes dock som en tillfällig lösning och det är därför grovt utfört och utan några kantlagningar. Det kan visserligen ta mycket lång tid för tegelmurverket att torka ut, men det bör nu vara dags för förnyade mätningar, kanske en slamning av den nedre delen av muren eller bara en uppsnygning av putskanterna. Förhoppningsvis kan man ta ett helhetsgrepp om kyrkans klimatproblem, underhåll och invändiga gestaltning genom den uppdatering av vård- och underhållsplanen som ska göras inom kort.

Inredning

I södra delen av koret, invid dopfunten står Bertel Thorvaldsens *Kristus*. Skulpturen är målad med vit limfärg som till stora delar är bortnött (bild 6). Detta är enbart en estetisk fråga, men om församlingen så skulle önska, skulle det vara en enkel sak att bättra färgen. *Skulpturen ska endast torrengöras*, eftersom all fukt löser upp limfärgen.



Bild 6: Thorvaldsens Kristus.

De många gravhällar som ligger i golvet har mycket höga kulturhistoriska värden och är viktiga för att förstå Vårfrukyrkans och Skänninges historia. Samtidigt utgör de ett hinder för tillgängligheten och kan ställa till problem vid begravingar och vigslar. Detta ställer höga krav på begravningsentreprenörer och andra utomstående aktörer, som noggrant måste informeras om hur blom uppsättningar, stearinljus mm ska hanteras (bild 7-8).



Bild 7: omfattande stearinstänk på gravhällarna i koret.



Bild 8: utspillt blomvatten som har blivit stående på gravhällen.

Rapport sammanställd av Gunnar Nordanskog 2014-07-14. Granskad av Eva Ringborg.

Källor

Lindqvist, A 2005: *Vårfrukyrkan Skänninge. Kulturhistorisk inventering*. Östergötlands länsmuseum.
Peterson, S 2003: *Kalkmåleriinventering*, Linköpings stift.